

Fair Play Bygg

- andra årsrapporten

Fair Play Bygg

- andra årsrapporten

Fair Play Bygg

Byggnads region Stockholm-Gotland, Stockholms Byggnadsförening.

Redaktörer: Peter Leander, Peringvar Östblom.

Formgivning, layout: Mediagnos, Johan Holm.

Samtliga foton: Rosie Alm.

Tryckt hos Stockholms Byggnadsförening, Stockholm 2018.

Innehåll

4 Andra rapporten

- Andra årsrapporten.
- Överlämnade ärenden.

6 Inledning – vad är Fair Play?

- Problembeskrivning.
- Målbeskrivning.

8 Så arbetar Fair Play

- Dokumentation och registrering av tips/misstanke.
- Kontroll av öppna och säkra källor.
- Fördjupning av underlaget för att styrka misstänkt kriminalitet.
- Överlämning till rätt myndighet.
- Återkoppling till uppdragsgivarna.
- Sekretess.

12 Inkomna och överlämnade ärenden 2017

- Statistik.
- Den vanligaste brottsmisstanken.

16 Redogörelse av sex inlämnade ärenden

- Byggföretag A, misstänkt skattebrott.
- Företagsgrupp B, misstänkt skattebrott.
- Företagskoncern C, misstänkt skattebrott.
- Byggföretag D, misstänkt skattebrott, penningtvätt, brott mot utlänningslagen.
- Byggföretag E, misstänkt mutbrott och skattebrott.
- Byggföretag F, misstänkt skattebrott.

21 Branscher drabbade av kriminalitet – inte bara enkla jobb

- Överlämnade ärenden fördelade på branscher.

22 Resultat av överlämnade ärenden 2016

- 16 upptaxerade företag och privatpersoner.
- Redogörelseför några företag och privatpersoner.

24 Analyser och förslag

- Reflektioner kring inlämnade och granskade ärenden.
- Förslag på åtgärder för att motverka kriminalitet i byggbranschen.

Andra rapporten

Verksamheten inom Fair Play Bygg startades den 19 februari 2016 och syftar till att ge myndigheter relevant information om misstänkt pågående brottslighet i byggbranschen. Vi som driver och finansierar Fair Play Bygg är Stockholms Byggmästareförening och Byggnads Stockholm-Gotland. Det vi vill uppnå med detta projekt, som löper över tre år, är att tillsammans slå mot de oseriösa och kriminella krafter som förstör för seriösa byggföretag, underminerar säkerheten på byggarbetsplatser och stjälar av våra gemensamma skattemedel.

Under andra året med Fair Play Bygg har projektet fått in över 140 tips och lämnat vidare ett 50-tal bearbetade ärenden till Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Arbetsmiljöverket och Polisen. Vi tycker att Fair Play Byggs arbete är viktigt och att vi som branschorganisation och arbetstagarorganisation kan och bör förse myndigheter med kvalitativ information för att motarbeta kriminella element i byggbranschen. Stockholms Byggmästareförening och Byggnads Stockholm-Gotland står enade när det gäller sund konkurrens och en byggbransch som är fri från kriminalitet. Genom arbetet med Fair Play Bygg vill vi bidra till att uppnå den visionen.

Inkomna och överlämnade ärenden 2017

Inkomna tips och ärenden	141
Överlämnade ärenden	55
Inkomna tips och ärenden 2016	106
Överlämnade ärenden 2016	42

Inledning – Vad är Fair Play Bygg?

Fair Play Bygg lanserades den 19 februari 2016 och är ett treårigt projekt som syftar till att ge rättsvårdande myndigheter färsk och konkret information om misstänkt pågående brottslighet i byggbranschen. Projektet ägs och finansieras av Byggnads region Stockholm-Gotland och Stockholms Byggmästareförening. Det är alltså ett regionalt projekt som drivs gemensamt av arbetstagarorganisationen och företagens branschförening inom byggbranschen i Stockholms län och på Gotland.

Även om projektet lanserades först i februari 2016 har Fair Play Bygg som idé funnits längre än så. Redan 2011 skissade Stockholms Byggmästareförening och Byggnads region Stockholm-Gotland tillsammans med byggföretagare i Stockholmsområdet på ett projekt som skulle motverka den växande brottsligheten inom byggbranschen.

Initiativtagarna till Fair Play Bygg upplevde att brottsligheten i byggsektorn förstör förutsättningarna för seriösa företag och att oseriösa byggföretag använde sin ovilja mot att betala skatt och avgifter som en konkurrensfördel.

Resultatet av de oseriösa företagens framväxt har blivit att marknadsandelar försvunnit från den vita sektorn till den grå och den svarta sektorn. Samtidigt ser Byggnads hur arbetstillfällena glider medlemmarna ur händerna när seriösa företag får ge vika för de som är kriminella och oseriösa. Dessutom upplever Byggnads att de oseriösa företagens vilja att följa arbetsmiljöregler och kollektivavtal är bristfällig.

Fair Play Bygg formulerade inledningsvis följande problembeskrivning:

- Byggbranschen har i vissa sammanhang ett dåligt rykte.
- Snedvriden konkurrens till följd av oseriös och kriminell verksamhet drabbar företag som följer lagar och avtal.
- Människor far illa på grund av utbredd slarv på arbetsmiljöområdet hos oseriösa företagare.
- Skatteintäkter – flera miljarder - undanhålls vårt välfärdssystem.

De båda ägarorganisationerna vill med samarbetet i detta gemensamma brottsbekämpande projekt uppnå:

- Sund konkurrens i branschen.
- Bättre arbetsmiljö på arbetsplatserna.
- Ökad medlemsnytta.
- Bättre rykte för branschen.
- Effektivare myndigheter genom ”rykande färsk” information.
- Ökade skatteintäkter för samhället.

Inför starten av Fair Play Bygg formulerades därför följande målbeskrivning: ”Fair Play Byggs mål är att ta emot och värdera samt förmedla misstankar om aktuell eller pågående brottslig verksamhet i byggbranschen till ansvarig myndighet.” ○

»För att stödja de seriösa företagen och minska marknadsandelarna för de kriminella, behöver samhället **att alla goda krafter hjälps åt**. De kriminella företagens fasader har blivit alltmer svårgenomträngliga och myndigheterna behöver därför information direkt från verkligheten. I detta är tipsen som kommer från Fair Play Bygg en viktig del. För att nå sund konkurrens behöver myndigheter, intresseorganisationer av olika slag, företag och fackförbund hjälpas åt. Då kan vi tillsammans bli den spelare och det stöd som våra seriösa företag behöver. **De tips som vi hittills fått från Fair Play Bygg har renderat i ett flertal mycket bra utredningar** där stora pengar kunnat återtas till samhället.«

Pia Bergman, Nationell samordnare mot grov ekonomisk brottslighet, Skatteverket.

Så arbetar Fair Play Bygg

Fair Play Bygg tar emot tips om pågående brottslighet i byggbranschen.

Dessa tips kommer in till projektet främst genom tipsformuläret på hemsidan (www.fairplaybygg.se), via mail (tips@fairplaybygg.se) eller telefon (08-587 147 27).

Fair Play Bygg utreder främst tips om:

- Korruption
- Utpressning/Hot
- Svartarbete/organisering av svart arbetskraft
- Skattefusk
- Bedrägerier
- Arbetskraft utan arbetstillstånd

Arbetet i Fair Play Bygg inriktar sig främst mot att hitta organisationer av brottslighet i byggbranschen. För att göra det på ett så effektivt sätt som möjligt arbetar projektets arbetsgrupp med de inkomna tipsen i fem steg:

1. Dokumentation och registrering av tips/misstanke.
2. Kontroll i öppna och säkra källor.
3. Fördjupning av underlaget för att styrka kriminalitet.
4. Överlämning till rätt myndighet.
5. Återkoppling till uppdragsgivarna.

1. Dokumentation och registrering av tips/misstanke

De tips som Fair Play Bygg får är ofta av hög kvalitet, men kan inte lämnas över till en myndighet utan att först kontrolleras och fördjupas. Inte alltid, men ofta, finns kontaktinformation till uppgiftslämnaren med i tipset. Fair Play Bygg kontaktar då uppgiftslämnaren och ställer kompletterande frågor till denne. Då testas också uppgiftslämnarens trovärdighet: Låter uppgifterna trovärdiga? Är uppgiftslämnaren den han/hon påstår sig vara? Hur detaljerad är uppgiftslämnarens information? I detta inledande skede görs en första kontroll av den utpekade arbetsplatsen och företaget. Fair Play Bygg försöker här bilda sig en uppfattning om den överlämnade informationen, som ofta är en allvarlig anklagelse riktad mot ett eller flera företag, tycks vara rimlig. Om Fair Play Byggs arbetsgrupp anser att det finns en tyngd i den överlämnade informationen, registreras ärendet/tipset som ”pågående” varpå kontrollerna i steg 2 inleds.

2. Kontroll i öppna och säkra källor

Det är viktigt att Fair Play Bygg inte lämnar några spår efter sig i sitt granskningsarbete. Detta är för att inte röja för det misstänkta företagets ägare att deras verksamhet är under lupp. Fair Play Bygg använder sig därför av öppna och säkra källor när ett företag granskas. Information hämtas från myndigheter som exempelvis: Skatteverket, Bolagsverket, domstolar och Transportstyrelsen.

Om misstankarna mot det utpekade företaget kvarstår efter den första granskningsfasen, fördjupas undersökningen. Ibland är det misstänkta brottet så pass uppenbart att en överlämning till en myndighet går att göra redan efter steg 2. De ärenden som rör misstankar om grovre och mer omfattande brottslighet kräver ett fördjupat arbete.

3. Fördjupning av underlaget för att styrka misstänkt kriminalitet

I detta steg fördjupas informationsinhämtningen. Detta inleds oftast då det inkomna tipset berör grov och mer omfattande brottslighet, exempelvis upplägg med en större mängd svart arbetskraft och många olika inblandade företag. Den fördjupade informationsinhämtningen kan sträcka sig från granskning av olika konton på sociala medier till omfattande spaning. I de ärenden där Fair Play Bygg använder sig av spaning läggs detta arbete på professionella säkerhetsföretag med mångårig erfarenhet av att spana på misstänkta personer och fordon. Inte sällan är det före detta poliser som gör detta arbete. Informationen som hämtas in från spaningen sammanställs och analyseras av arbetsgruppen i Fair Play Bygg. När Fair Play Bygg känner att man hämtat in så pass mycket relevant information att en överlämning till myndighet kan göras, sammanställs informationen i en rapport. Denna information lämnas enbart till myndigheter. Ingen annan part får ta del av informationen. Inte ens projektets ägare eller styrgrupp.

4. Överlämning till rätt myndighet

Efter att arbetsgruppen samlat in all information som bedöms vara relevant, lämnas tipset över till den myndighet som anses som mest relevant mottagare av tipset. Tips rörande grov och omfattande brottslighet lämnas oftast över till flera myndigheter samtidigt. Under projektets första år har en klar majoritet av alla tips lämnats över till Skatteverket, men även Ekobrottsmyndigheten och andra myndigheter har fått några av dessa tips. Fair Play Bygg har under det senaste året arbetat upp bra kontakter med de myndigheter som kan delges information från Fair Play Bygg. Dessa kontakter gör att Fair Play Bygg på ett effektivt sätt kan lämna över de fördjupade tipsen.

5. Återkoppling till uppdragsgivarna

Med jämna mellanrum rapporterar Fair Play Byggs arbetsgrupp till projektägarna: Stockholms Byggmästareförening och Byggnadsregion Stockholm Gotland. Ägarna får då information om hur arbetet fortskrider, vilken typ av brottslighet som arbetsgruppen granskar, generella mönster i de ärenden som granskats och mängden inkomna och överlämnade ärenden. Däremot får ägarna ingen information om vilka arbetsplatser och företag som arbetsgruppen har granskat. Detta görs av två anledningar: För det första ska det inte finnas någon som helst risk att de misstänkta företagen får reda på att de granskas. För det andra

ska det heller inte finnas någon risk att Fair Play Bygg förstör ryktet för ett företag som inte gjort sig skyldigt till någon brottslighet. Inte förrän den mottagande myndigheten beslutat om åtgärder, som innebär att informationen om företaget blir offentlig, kan denna delges ägarna till Fair Play Bygg.

Sekretess

Den information som Fair Play Bygg får i form av tips, är ofta mycket känslig. Inte sällan finns det en hotbild mot den person som tipsar Fair Play Bygg. Information om vem som lämnat ett visst tips kan, i fel händer, riskera både liv och hälsa för flera av tipsarna. Därför är det avgörande att den som vänder sig till Fair Play Bygg känner ett orubbligt förtroende för att Fair Play Bygg aldrig röjer en källa som vill vara anonym. På det tipsformulär som finns på hemsidan uppmanas tipsaren att lämna kontaktinformation så att tipset kan följas upp med följdfrågor. Erfarenheten visar att flertalet av dem som lämnat ett tips till Fair Play Bygg också uppger kontaktinformation. Detta förenklar arbetet avsevärt och ger möjlighet till en mer fördjupad och detaljerad bild av det påstådda brottet. Fyra till fem uppgiftslämnare har aktivt önskat få kontakt med myndigheter, varpå Fair Play bygg har lämnat över dessa personers kontaktuppgifter till Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten. Fair Play Byggs ägare får aldrig i granskningsskedet reda på vilka företag som Fair Play Bygg granskar. Detta för att det inte ska finnas någon som helst risk att företag, som är under lupp, kan agera för att skydda sig själva om det sipprar ut att Fair Play Bygg granskar dem. Dessutom kan information som kommer in till Fair Play Bygg vara medvetet felaktig i syfte att skada ett visst företag. Seriösa företag ska inte få sitt rykte förstört av Fair Play Byggs arbete. Vilka företag som granskas av Fair Play Bygg känner enbart projektets arbetsgrupp till och de myndighetspersoner som får ta emot de bearbetade tipsen. Inte förrän myndigheterna fattar beslut om exempelvis upptaxering eller att åklagare väcker åtal kan informationen bli offentlig för ägarna. Fair Play Bygg får heller inte försvåra myndigheternas arbete. En myndighet som väljer att gå vidare med ett bearbetat tips från Fair Play Bygg ska kunna känna sig helt säker på att det misstänkta företaget inte har fått reda på att de granskas. Därför kontaktar aldrig Fair Play Bygg ett misstänkt företag eller personer som arbetar eller har arbetat i företaget, om inte dessa kontakter kommer genom uppgiftslämnaren och anses säkra och trovärdiga av Fair Play Bygg. Fair Play Bygg följer Personuppgiftslagens bestämmelser (PUL). För att säkerställa att Fair Play Bygg gör detta har en jurist fått analysera Fair Play Byggs arbetsmetoder. Denna analys har även gjorts med hänsyn till den skärpta lagstiftning, den så kallade Dataskyddsförordningen, till skydd av personuppgifter som EU antagit och som träder i kraft 2018. ○

»Byggbranschen har historiskt ansetts som en så kallad riskbransch, som ofta förknippats med utbredd förekomst av svart arbetskraft med därtill hörande inslag av ekonomisk brottslighet.

Branschen har glädjande nog över tid själv tagit flera initiativ för att i samverkan med andra aktörer, däribland Ekobrottsmyndigheten, komma tillrätta med problemen. Några exempel på bra initiativ är ID06 respektive bildandet av Byggbranschen i samverkan, BBIS.

Det senaste exemplet är inrättandet av Fair Play Bygg. Ekobrottsmyndigheten har visserligen en egen rutin för att motta tips rörande exempelvis byggbranschen, men **vi har redan sett fördelarna med att få in upparbetade tips från Fair Play Bygg.** Detta minskar startsträckan för våra brottsutredningar och risken att ärendet inte utreds, i konkurrens med andra ärenden.

Vi är så nöjda med resultatet att vi skulle önska att projektet dels utvidgas till ett nationellt projekt och sprids till andra kontantintensiva riskbranscher.«

Stefan Lundberg, Chefsåklagare/Strategisk samordnare för brottsförebyggande frågor, Ekobrottsmyndigheten.

Inkomna och överlämnade ärenden 2017

Under 2017 mottog Fair Play Bygg 141 tips om misstänkt brottslighet i byggbranschen. Det är en ökning med närmare 25 procent jämfört med 2016. Under året har företrädare för Fair Play Bygg blivit inbjudna att presentera projektet för ett stort antal byggföretag och organisationer. Dessa möten med byggnadsarbetare, företagsledare, inköpare, lagbasar och platschefer har resulterat i en ökad vilja att skicka in tips till projektet. Det finns en koppling mellan det personliga mötet med potentiella tipsare och ett högt förtroende för tipsfunktionen. Detta syns tydligt i de tips som kommit in, då 72 procent av alla inkomna tips under 2017 innehåller kontaktinformation till uppgiftslämnaren. Att kunna föra en dialog höjer kvaliteten på tipset, vilket också kan ge myndigheterna bättre information om det misstänkta brottet.

Jämfört med 2016 har antalet tips från företagare inom byggbranschen ökat. De som hör av sig är ofta företrädare för mindre byggbolag som själva är ute i produktionen. Det är också vanligt att byggnadsarbetare, som arbetar eller har arbetat i mindre seriösa företag, tipsar Fair Play Bygg.

2017 lämnade Fair Play Bygg över 55 bearbetade tips om misstänkt brottslighet till olika myndigheter. Det är en ökning med 31 procent jämfört med 2016, då 42 tips lämnades över. De myndigheter som Fair Play Bygg har lämnat de bearbetade tipsen till är: Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Arbetsmiljöverket och kriminalpolisen.

Överlämnade ärenden fördelade på misstänkta brott:

(viss information innehåller misstanke om flera brott)

Anställda som avlönats svart:	51
Arbetsmiljöbrott:	7
Bedrägeri:	3
Korruption:	3
Smuggling:	1
Penningtvätt:	5
Häleri:	1
Brott mot utlänningslagen:	13

Myndigheter som fått material från Fair Play Bygg:

(viss information har lämnats till flera myndigheter)

➤ Skatteverket:	48
➤ Ekobrottsmyndigheten:	4
➤ Arbetsmiljöverket:	7
➤ Kriminalpolisen:	1
➤ Beställare:	1

Analys av de 55 överlämnade ärendena:

- **Berörda personer med organisatorisk roll:** 223
- **Antal berörda företag:** 218
- **Svart arbetskraft:** 250–415 personer

Den vanligaste brottsmisstanken som Fair Play Bygg får tips om är skattebrott där arbetsgivare avlönar sin arbetskraft svart. Antalet svartarbetare i de 55 överlämnade ärendena är väldigt lågt räknat. Orsaken är att antalet svartarbetare ofta är svårt att uppskatta. Bara i undantagsfall har tipsaren exakt information om antalet svartarbetare i ett företag. Osäkerheten beror på att den svarta arbetskraften ofta är utspridd på olika arbetsplatser i Storstockholm vilket medför att det är svårt för uppgiftslämnaren att göra en uppskattning av det totala antalet.

Brott mot utlänningslagen, som är det näst vanligaste misstänkta brottet bland de överlämnade tipsen, går hand i hand med svarta löner eftersom det handlar om arbetskraft som saknar arbetstillstånd i Sverige och som då istället jobbar svart. Oftast kommer arbetskraft som saknar arbetstillstånd från Ukraina, Ryssland, Vitryssland, Uzbekistan, Kazakstan, Mongoliet, olika länder i Latinamerika samt länder i forna Jugoslavien.

Personer som kommer från länder inom EU har rätt att arbeta vitt i Sverige. Trots det är gruppen EU-medborgare överrepresenterade bland misstänkta svartarbetare i Fair Play Byggs ärenden, som inkommit under 2017. Dessa byggnadsarbetare kommer framförallt från Polen, Estland, Lettland och Litauen. Även byggnadsarbetare från Ungern, Tjeckien, Slovakien, Bulgarien och Rumänien är vanligt förekommande.

Enligt information som nått företrädare för Fair Play Bygg blir byggnadsarbetare från länder utanför Europa ibland tillsagda av sina arbetsgivare att uppege att de kommer från Polen. Till Fair Play Bygg kommer också information om byggnadsarbetare från Ukraina och Centralasien som har falska polska och baltiska identitetshandlingar, som de använder vid arbete i Sverige. Handlingarna används för att skapa en laglig fasad om personerna skulle bli granskade av svenska myndigheter.

Genom Fair Play Bygg har fem fall av misstänkt penningtvätt upptäckts. Liksom brotten mot utlänningslagen görs bedömningen inom Fair Play Bygg att det faktiska antalet penningtvättsbrott, sett till de överlämnade ärendena, är betydligt högre. I de misstänkta fallen om brott mot penningtvättslagen har det aktuella företaget köpt fastigheter eller lyxbilar med svarta pengar som sedan sålts för att på så sätt skapa en vit intäkt.

Bland de mindre vanligt förekommande brottsmisstankarna finns bedrägeri, korruption, smuggling och häleri. Även om antalet misstankar om bedrägeri och korruption är relativt få bland de överlämnade ärendena är denna typ av brottslighet problematisk för branschen. I de tre fall där korruption misstänks förekomma har den information som Fair Play Bygg tagit del av varit väldigt detaljerad. I flera av de ärenden där det misstänkta brottet varit skattebrott i form av svarta löner återfinns även information om korruption. Generellt handlar det om mutor till arbetsledare och platschefer med nyckelroller när det gäller att ta in underentreprenörer och bemanningsföretag. Den misstänkta mutan har då gått från en underentreprenör eller ett bemanningsföretag till platschefen i utbyte

mot ett kontrakt. I de tre dokumenterade fallen har mutan varit både kontanter och dyrare byggmaterial. De misstänkt mutade nyckelpersonerna arbetar i svenska byggföretag.

Bedrägerierna som ofta är kreditbedrägerier är få till antalet bland de ärenden som Fair Play Bygg lämnat över till olika myndigheter. Tipsen om kreditbedrägerier som kommer in till Fair Play Bygg är ofta mindre detaljerade än för andra typer av brott. För att Fair Play Bygg ska kunna lämna över informationen till en myndighet krävs ofta mer konkret information om det påstådda brottet.

2016 fick Fair Play Bygg in en hel del tips om hot och våld. Denna typ av information har minskat under 2017. Även om det i vissa ärenden har antytts att en del organisatörer är ”farliga” har informationen om hot och våld i flera fall varit alltför osäker för att kunna lämnas vidare. Fair Play Bygg ser ändå allvarligt på det våldskapital som tycks finnas inom de kriminella grupperingar som begår grova skattebrott i byggbranschen. Fair Play Bygg har därför möjlighet att avsätta resurser för att skydda uppgiftslämnare som riskerar att råka illa ut med till exempel överfallslarm och personskydd.

Redogörelse av sex överlämnade ärenden

I detta avsnitt lämnas en redogörelse för sex ärenden som Fair Play Bygg lämnat till Skatteverkets skattebrottsenhet och i vissa fall även till Ekobrottsmyndighetens kriminalunderrättelsetjänst under 2017. Ärendena har valts ut, inte för att de är spektakulära eller omfattar ovanligt mycket svarta pengar, utan för att ge en bild av hur ekonomisk brottslighet i byggbranschen kan se ut och vilken organisation som kan gömma sig bakom ett brottsupplägg. Det ska tilläggas att den bild som Fair Play Bygg får av ett misstänkt brottsupplägg vid överlämning till en myndighet sällan eller till och med aldrig är heltäckande. Många brottsupplägg, framförallt de grövre, tycks ha en stor och väl dold organisation bakom sig som inte sällan finns i utlandet. Följande redogörelser speglar vad Fair Play Bygg lyckats få fram vid sin granskning:

- **Byggföretag A: Tips inkommet till Fair Play Bygg i december 2016**
- **Misstänkt brott: Skattebrott, bidragsbrott, penningtvätt**
- **Överlämnat till: Skatteverket**

Till Fair Play Bygg har inkommit tips om byggföretag A, som arbetar som underentreprenör åt flera stora och medelstora byggföretag. Företaget A har som främsta verksamhet att leverera byggtjänster inom områdena mur, puts och kakel samt byggstäd. Enligt uppgiftslämnaren har företaget omkring 25-30 anställda och en del av dem får hela eller delar av sin lön svart. Medarbetarna kommer från ett EU-land i sydöstra Europa samt från ett land utanför EU. Enligt uppgiftslämnaren bor tio till tolv byggnadsarbetare i företagets lokaler som ligger i Stockholm. De betalar mellan 2 500 och 3 000 kronor kontant i hyra varje månad till den person som styr företaget.

En granskning av bolaget visar att företaget betalar mellan 200 000 och 330 000 kronor i arbetsgivaravgifter varje månad. Det ger en bild av ett bolag som faktiskt gör rätt för sig. Uppgiftslämnaren berättar att ett flertal av medarbetarna tar ut 5 000 kronor varje månad i kontanter och ger tillbaka till sin chef. På det sättet får arbetsgivaren tillbaka en stor delar av det som företaget betalat in i arbetsgivaravgifter.

Uppgiftslämnaren berättar också att det finns medarbetare i företaget som får sin lön svart samtidigt som de uppbär a-kassa. De betalar sedan halva ersättningen från a-kassan till arbetsgivaren i utbyte mot en anställning i företaget. Uppgiftslämnaren menar att arbetsgivaren på så sätt gör sina anställda till medbrottslingar i syfte att minska risken för att de ska skvallra om upplägget.

I företaget arbetar också personer vars anställningar är finansierade genom Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen betalar ut en del av lönen och arbetsgivaren ska enligt arbetsmarknadsstödets utformning betala resten av lönen till medarbetaren. Uppgiftslämnaren berättar att arbetsgivaren låter bli att betala ut den resterande delen av lönen. På detta sätt får byggföretag A delar av sin

arbetskraft helt finansierad av staten.

Uppgiftslämnaren pekar ut fyra större arbetsplatser där byggföretag A arbetar och tre andra företag som byggföretag A är underentreprenör åt. Uppgiftslämnaren pekar ut en platschef på ett av Sveriges största byggföretag som uppges ta emot mutor av byggföretag A i utbyte mot kontrakt. Enligt uppgiftslämnaren investeras de svarta pengarna från verksamheten i fastigheter i länder utanför EU.

► **Företagsgrupp B: Tips inkommet till Fair Play Bygg i maj 2017**

► **Misstänkt brott: Skattebrott**

► **Överlämnat till: Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten**

Inom Fair Play Bygg lades under 2016 stora resurser på att granska företagsgrupp B som misstänks bedriva en omfattande svart verksamhet. Företagsgruppen har en årlig omsättning på omkring 100 miljoner kronor. Under 2016 lämnade Fair Play Bygg ett omfattande material till Skatteverket som tydligt pekade på grova skattebrott i olika bolag som varit kopplade till företagsgrupp B. Efter utredning har ett flertal av dessa bolag upptaxerats och skönbekattats med mångmiljonbelopp.

Under 2017 fick Fair Play Bygg tillgång till ny information som pekade på att företagsgrupp B återigen begick omfattande skattebrott i byggbranschen. Fair Play Bygg kartlade bolagen och identifierade ett 20-tal företag som ingick i den nya företagsgruppen. Liksom tidigare bolag kopplade till företagsgrupp B hade en handfull av företagen fått ut ett större antal ID06-kort medan resterande bolag i gruppen inte var registrerade för ID06. I bolagen med ID06-kort kunde Fair Play Bygg se en stor skillnad mellan antalet ID06-kort och inbetalda arbetsgivaravgifter. Ett av bolagen hade omkring 120 stycken ID06-kort men betalade knappt några arbetsgivaravgifter alls. Ett annat bolag hade ett tiotal ID06-kort registrerade när Fair Play Bygg började granskningen 2017 och antalet kort ökade därefter markant. Efter cirka två månader förfogade bolaget över 60 stycken ID06-kort men betalade endast cirka 10 000 kronor i arbetsgivaravgifter per månad. Resterande bolag i företagsgrupp B, utan ID06-kort, misstänks agera som fakturaskrivande bolag och/eller företag mellan vars konton pengar slussas.

Efter upptaxeringen 2016 av företagsgrupp B har gruppen gått under jorden och det går inte längre att koppla något av de nuvarande företagen till någon specifik adress. De olika bolagen använder istället postboxadresser samt lägenhetsadresser hos privatpersoner som till synes inte har någon koppling till den kriminella verksamheten. Fair Play Bygg har under 2017 försökt att lokalisera företagets nya kontor så att myndigheterna kan få tillgång till företagets bokföring. Utan den kan det vara svårt att väcka åtal mot bolagens företrädare. Fair Play Bygg lyckades lokalisera ett par intressanta adresser samt ett fordon vars rörelsemönster pekade ut ytterligare en adress som var intressant.

Detaljer i granskningen av företagsgrupp B visar kopplingar till andra kriminella nätverk inom bygg- och städbranschen i Stockholms län.

- **Företagskoncern C: Tips inkomna till Fair Play Bygg under 2016 och 2017**
- **Misstänkt brott: Skattebrott**
- **Överlämnat till: Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten**

Fair Play Bygg har sedan projektet startade fått in ett stort antal tips om företagskoncern C. Under hösten 2017 sammanfattade Fair Play Bygg tipsen och genomförde en större granskning av de misstänkta bolagen i koncernen. Av de tips som inkommit till Fair Play Bygg under 2016 och 2017 pekade samtliga på att företagskoncern C hade svart arbetskraft, konkurrerade med misstänkt låga priser samt skapade oro och rädsla i de områden i Stockholms län där företaget ordnat bostäder åt sin arbetskraft.

En granskning av företagskoncern C samt intervjuer med ett stort antal uppgiftslämnare gav information om att företag i koncernen anlitat svart arbetskraft från Ukraina som betalats 40 kronor i timlön. Till Fair Play har också kommit säkerställd dokumentation som visar hur IDo6-grunden manipulerats vid två av de större entreprenader som drivits av företagskoncern C.

Ett bolag i företagskoncern C har vid ett tillfälle vunnit en upphandling med ett pris som varit hälften av den prisnivå som de konkurrerande företagen i upphandlingen lämnat.

Företagskoncern C har efter omfattande kritik från sin revisor valt att byta till en revisor som visar sig ha blivit kritiserad av Revisorsinspektionen (tidigare Revisorsnämnden) på ett flertal punkter. Kritiken grundar sig på att denne inte rapporterat allvarliga felaktigheter begångna i flera bolag som revisorn var satt att granska. Bilden som målas upp av Revisorsinspektionen är att revisorn underlåtit att agera när bolagen begått felaktigheter och olagligheter.

Bakom företagskoncern C har Fair Play Bygg funnit två personer som inte sitter i någon av koncernens bolagsstyrelser men som tycks ha stort inflytande i bolagen. En av personerna är en dömd ekobrottsling som tidigare haft skulder till Kronofogdemyndigheten på över hundra miljoner kronor. Den andra personen pekas av ett flertal källor ut som den faktiske företrädaren för företagskoncern C.

Företagskoncern C är ett varnande exempel på hur misstänkt kriminella företag kan växa sig starka och gå från rollen som underentreprenör i tredje eller fjärde led till att vara huvudentreprenör på större byggen. Genom att blanda vit arbetskraft med anställda som får lön svart har företagskoncern C kunnat snedvrída konkurrensen vilket har underlättat för företaget att växa rekordartat på bara några få år. Förlorarna har blivit de seriösa byggföretag med bra arbetsvillkor och löner enligt avtal och som följer gällande lagar och regler.

- **Byggföretag D: Tips inkomna till Fair Play Bygg i oktober och november 2017**
- **Misstänkta brott: Skattebrott, penningtvätt, brott mot utlänningslagen**
- **Överlämnat till: Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten**

Fair Play Bygg lämnade under 2016 över information om byggföretag D till Skatteverket för vidare utredning. Under hösten 2017 fick Fair Play Bygg in ytterligare information om bolaget och valde därför att göra en ny granskning av företaget. Tipsen som inkom under 2017 var väldigt detaljerade gällande det misstänkta brottsupplägget och de personer som stod för upplägget och vilken roll de haft i bolaget.

Fair Play Bygg träffade under hösten 2017 två uppgiftslämnare med djup insyn i byggföretag D. Uppgiftslämnarna berättade att mellan 25 och 30 personer arbetat i företaget och att flertalet saknat arbetstillstånd i Sverige. Fair Play Bygg hade sedan granskningen 2016 kännedom om vem som styrt verksamheten i bolaget, uppgiftslämnarna kunde nu även peka ut andra personer som varit delaktiga och misstänktes tjäna pengar på det brottsliga upplägget.

Enligt uppgiftslämnarna rekryterar byggföretag D sin arbetskraft från ett land utanför EU. De kunde också peka ut den person som haft hand om rekryteringen. Byggnadsarbetarna får betala en stor summa pengar för att få anställning i bolaget. Väl i Sverige bor många av dem i en hyreslägenhet som har byggts om och som enligt uppgiftslämnarna ser ut som ett vandrarhem. Personerna som bor i lägenheten betalar ca 3 000 kronor var i månaden för en sängplats. Pengarna betalas kontant till den person som står för hyreskontraktet. Varje morgon hämtar en bil upp byggnadsarbetarna utanför lägenheten och kör dem till olika större byggarbetsplatser runt om i Stockholmsregionen.

Enligt uppgiftslämnarna betalar bolaget lön till 10-15 personer som inte arbetar i företaget men som företaget betalar arbetsgivaravgift för. De personer som tar emot dessa löner kan därmed visa upp en (falsk) vit inkomst som ger dem rätt till sjukpenning. När pengarna når dessa personers konton förs beloppen genast vidare, troligtvis till ägaren av byggföretag D. Pengarna plockas ut i kontanter och används delvis till att betala för den svarta arbetskraften.

Enligt uppgift tvättar huvudmannen bakom det brottsliga upplägget pengarna genom fastighetsaffärer i utlandet.

- **Byggföretag E: Tips inkommet till Fair Play Bygg i november 2016**
- **Misstänkt brottslighet: Mutbrott, skattebrott**
- **Överlämnat till: Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten**

Den misstänkta brottsligheten i byggföretag E rör främst mutor. Företaget är ett renodlat bemanningsföretag vars affärsidé är att kunna bistå större byggföretag med billiga byggnadsarbetare. Kunderna har funnits på två stora byggarbetsplatser

i Stockholm. Fair Play Bygg har träffat en uppgiftslämnare som på ett detaljerat sätt kunnat berätta att byggföretag E betalat mutor till en platschef på ett byggföretag som i sin tur arbetat som underentreprenör i första led på en stor arbetsplats i Stockholm. Platschefen ska enligt uppgift ha fått omkring 20 kronor per byggnadsarbetare och arbetad timme som byggföretag E haft på arbetsplatsen.

Byggföretag E är ett utländskt bolag registrerat i ett EU-land och bolagets ägare är skrivna i andra EU-länder. Företrädarna för bolaget har också misstänkta kopplingar till grov organiserad brottslighet i ett land utanför EU.

Enligt uppgiftslämnarna lever byggnadsarbetarna i byggföretag E under hot om våld med syftet att hålla arbetskraften kvar i bolaget. Anställda i bolaget, som nu bytt arbetsgivare, ska ha också ha utsatts för misshandel. Det finns även uppgifter om att byggföretag E avlönar delar av sin arbetskraft svart.

➤ **Byggföretag F: Tips inkommet till Fair Play Bygg i september 2017**

➤ **Misstänkt brottslighet: Skattebrott**

➤ **Överlämnat till: Skatteverket**

Byggföretag F misstänks ha haft omkring 15 svartarbetare på flera byggarbetsplatser runt om i Stockholms län. Granskningen av bolaget visar att företaget enbart betalat arbetsgivaravgifter för ett fåtal av sina byggnadsarbetare. Företaget har haft en stor svart produktion där tre olika bolag har förekommit. Bolagen har använts ett i taget under några månader därefter har verksamheten övergått i ett nytt företag. Detta är ett vanligt sätt för kriminella företagare att försöka undgå de rättsvärdande myndigheternas granskning.

Samtliga bolag har företrätts av målvakter. I ett av företagen tycks målvakterna dessutom vara så kallade falska identiteter, alltså identiteter som antingen kapats eller lånats ut av personer som tidigare befunnit sig i Sverige, men sedan återvänt till sina hemländer. Identiteterna används sedan av brottslingar för att exempelvis starta företag och öppna bankkonton. Målvakterna i ett av de tre bolagen går att koppla till härvan kring företagsgrupp B.

I granskningen av byggföretag F har Fair Play Bygg fått in detaljerade tips från flera olika källor. Med hjälp av denna information har Fair Play Bygg kunnat redovisa för Skatteverket hur många personer som arbetat i företaget, var någonstans arbetet utförts, vilka företag som anlitat byggföretag F och när i tiden det skett.

Brottsligheten i byggföretag F vittnar om ett klassiskt skattebrottsupplägg i byggbranschen med målvakter, svarta löner och falska identiteter. Dessutom har organisatören bakom upplägget kunnat byta bolag mitt under pågående entreprenad utan att kunderna larmat myndigheterna. ○

Branscher drabbade av kriminalitet – inte bara enkla jobb

En vanlig uppfattning är att svartarbete i byggbranschen till stor del handlar om enklare yrken och arbetsinsatser så som rivning, byggstäd och i viss mån ställningsbygge. Orsaken till detta förklaras ofta med att dessa delar av byggbranschen har en låg tröskel in och att arbetsuppgifterna ofta är personalintensiva. Som motsats till denna uppfattning står att många av de företag som Fair Play Bygg informerat myndigheter om är verksamma inom husbyggnad och då ofta i byggmoment som betong, snickeri, armering och andra mer avancerade delar. Dessa företag har också ofta varit inhyrda på stora entreprenader. Risken med att använda arbetskraft som saknar utbildning och behörighet skapar problem. Det handlar om direkta säkerhetsrisker såsom ökat antal olyckor på arbetsplatsen men också om felaktiga konstruktioner och byggtekniska brister. ○

De 55 överlämnade ärendena om misstänkt brottslighet fördelade på branscher.

Varje ärende kan innehålla mer än ett företag och varje företag kan vara aktivt i mer än en bransch.

Bergarbete	1
Fasad	3
Bemannig	13
Husbyggnad	50
Städning	9
Ställning	6
Plåt/Tak	2
Anläggning	7
VVS	4
Golv	3
Sprinkler	1
Badrum	3
Måleri	5
Glas	1
Riv och sanering	3
Övriga*	5

*Branscher som inte är kopplade till byggverksamhet (kiosk, restaurang, reklam med flera)

Resultat av överlämnade ärenden 2016

Under 2016 överlämnade Fair Play Bygg 42 ärenden till olika myndigheter. Skatteverket stod som mottagare för 37 av dessa ärenden. I december 2017 kunde man se vissa resultat av Skatteverkets arbete med de ärenden som överlämnats under 2016: dittills hade 16 företag upptaxerats med totalt 18 944 360 kronor. Nedan redovisas hur mycket vart och ett av företagen fått i höjd skatt. Summorna inkluderar i vissa fall även skattetillägg, förseningsavgifter och ränta. Listan rymmer även fyra privatpersoner som fungerat som företrädare för företag som Fair Play Bygg lämnat information till Skatteverket om.

Belopp som de 16 upptaxerade företagen och privatpersonerna fått i höjd skatt. Beloppen är i kronor.

Företag 1	10 174 752 kr
Företag 2	676 815 kr
Företag 3	3 694 484 kr
Företag 4	86 906 kr
Företag 5	288 287 kr
Företag 6	34 174 kr
Företag 7	2 232 896 kr
Företag 8	59 282 kr
Företag 9	998 562 kr
Privatperson 1	58 289 kr
Företag 10	263 930 kr
Privatperson 2	25 220 kr
Företag 11	112 615 kr
Företag 12	53 228 kr
Privatperson 3	178 763 kr
Privatperson 4	6 157 kr

Redogörelser för några av de företag och personer som fått höjd skatt till följd av Fair Play Byggs arbete:

Företag 1-3

Företag 1 ID06: 121 **Arbetsgivaravgifter:** 6400–11800 kronor/månad

Företag 2 ID06: 32 **Arbetsgivaravgifter:** 0 kronor/månad

Företag 3 ID06: 54 **Arbetsgivaravgifter:** 0 kronor/månad

Företagen 1 till 3 i listan är kopplade till företagsgrupp B som går att läsa om under rubriken ”3. Analys av sex överlämnade ärenden” i denna rapport. Företagen ingår i ett nätverk av personer och företag som satt i system av begå grova skattebrott inom byggbranschen. Företagsgrupp B sysslar framförallt med bemanning och har utfört arbete på stora entreprenader runt om i Stockholms län, men även på andra orter i Sverige. Utöver bemanningsverksamhet har de upptaxerade

företagen anlitats av bostadsrättsföreningar samt som underentreprenörer till ett av Europas största ställningsföretag. Styrelseledamöterna i företagen som ingår i företagsgrupp B har nästintill uteslutande falska identiteter. Dessa identiteter kontrolleras av organisatörerna bakom brottsligheten och utnyttjas till att starta företag och öppna bankkonton. Företagsgrupp B kontrollerar ett hundratal falska identiteter där samtliga kommer från länder i de östra delarna av EU. De organisatörer som Fair Play Bygg har kunnat spåra har kommit till Sverige från Vitryssland, Ryssland, Ukraina, Polen samt de baltiska länderna.

Företag 7

ID06: Inte ansluten

Arbetsgivaravgifter: Inte registrerade som arbetsgivare

Företag 7 ingår i en grupp företag som styrs av en och samma person. Huvudföretaget i denna gruppering har byggt villor över hela Stockholms län men med fokus på de södra delarna av länet. Företaget har en omfattande verksamhet samt ett stort antal svartarbetare. Fair Play Bygg har träffat en uppgiftslämnare med god insyn i företaget. Av den information som lämnats framgår att huvudföretaget betalat arbetsgivaravgifter för omkring fem personer, vilket också bekräftas vid kontroll av företagets skattekonto. Utöver dessa fem personer avlönar organisatören ytterligare omkring 40 byggarbetare svart. Svartarbetarna, som är fördelade på fyra arbetslag tjänar omkring 50 kronor i timmen. Personerna har rekryterats från ett EU-land i östra Europa.

Person 1 och företag 9

ID06: Inte anslutet

Arbetsgivaravgifter: 22700–60100 kronor

Person 1 är en kriminell individ och har dömts ett flertal gånger för olika vålds- och narkotikabrott. Personen driver företag nummer 9 i listan. Enligt det anonyma tips som Fair Play Bygg fått om personen och företaget är personen lierad med tungt kriminella personer från Baltikum. Byggnadsarbetarna i företaget, som får lön svart, är rädda för sina arbetsgivare. Företaget är ett rent bemanningsföretag som företräds av två personer som inte har någon egentlig koppling till själva verksamheten i bolaget. ○

Analyser och förslag

Reflektioner kring inlämnade och granskade ärenden:

- ▶ De exempel som Fair Play Bygg lyfter fram i denna årsrapport visar att det finns brister hos myndigheter och i andra kontrollinsatser för att kunna sätta stopp för ekonomisk brottslighet. Trots att flera av bolagen i rapporten knappt betalat några arbetsgivaravgifter har de kunnat hämta ut hundratals IDo6-kort och ostört kunnat placera falska identiteter i sina bolags styrelser. Detta har bland annat möjliggjorts eftersom Bolagsverket hittills inte haft i sitt uppdrag att göra denna typ av kontroller.
- ▶ Byggnads Region Stockholm-Gotland och Stockholms Byggmästareförening ser med oro på hur företag öppet kan använda byggnadsarbetare utan arbetstillstånd i Sverige och fortsätta vinna kontrakt på stora bygguppdrag.
- ▶ Stockholms Byggmästareförening och Byggnads Region Stockholm-Gotland ser med oro på de tecken på korruption inom byggbranschen som Fair Play Bygg belyser i årsrapporten. Som branschorganisation och arbetstagarorganisation menar vi att all sorts brottslighet aktivt måste motverkas.

- ▶ Myndigheternas kontroller och samarbete måste utvecklas för att kunna motverka nya och utvecklade former av kriminalitet på arbetsmarknaden.

Förslag på åtgärder för att motverka kriminalitet i byggbranschen:

Krav på minskad sekretess mellan myndigheter

- ▶ I dag råder ofta sekretess mellan olika myndigheter vilket kan leda till att kriminella ges möjlighet att utnyttja systemet. Medborgares personliga integritet måste värnas samtidigt som lösningar för att effektivt förhindra kriminalitet på arbetsmarknaden skapas.
- ▶ Riksdag och regering bör ta ytterligare steg för att underlätta för myndigheter att utbyta information med varandra när det finns misstanke om brott.

Etablera en nära samverkan mellan myndigheter

- ▶ Ökat samarbete mellan bland annat Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Arbetsmiljöverket och Skatteverket.
- ▶ Myndigheterna bör ta ansvar för att inrätta en gemensam utredningsfunktion med motsvarande uppdrag som Fair Play idag har.
- ▶ Branschorganisationerna bör ges möjlighet att vara med och bidra med branschspecifika erfarenheter.

